

Батьки та діти

Білоцерковський Театр ім.П.Саксаганського нагадав про родині зв'язки і обов'язки

09 березня 2017

Істину невблаганного закону життя — «Поступися місцем завтрашньому дню» американська письменниця Віна Дельмар винесла у заголовок своєї п'єси, яка має широке сценічне прочитання на світових сценах. Нещодавно цей твір з'явився у репертуарі Київського обласного музично-драматичного театру ім. П. Саксаганського. Тут виставу назвали «Коли птахи відлітають...». Постановку здійснив В'ячеслав Стасенко, він же автор сценографічного та музичного рішень. Своєю новою роботою режисер прагне всеосяжно висловити власне розуміння драматургічної теми, наголосити на її актуальності, зробити певне художнє узагальнення щодо порушених у п'єсі моральних сентенцій.

Ідея режисерського рішення В. Стасенка починає діяти ще до початку вистави. Заходячи до зали, глядачі одразу потрапляють у дію, завіса відсутня, на сцені щось відбувається. Глядачі ніби підглядають в уявне вікно родинної оселі, де головує традиційний старий фамільний диван. Подібним з'єднанням сцени і глядацької зали постановник наголошує на причетності усіх присутніх до того, про що розповідатиметься у виставі. Він прагне сказати, це все — про кожного з нас і стосується усіх. Об'єднання сценічного простору й зали підтримуватиметься протягом усієї вистави. Із зали виходитимуть дійові особи, вони ж спускатимуться сюди зі сцени, й глядачі майже фізично відчуватимуть поруч живу, емоційну напругу психологічної драми героїв.

Вічний шекспірівський сюжет про Короля Ліра, який у похилому віці виявився непотрібним власним донькам, американський драматург трагедизує ще більше. Подружжя Куперів, яке прожило разом довге щасливе життя й має п'ятьох дітей, обставини позбавляють власного будинку, а взяти їх до себе діти відмовляються. У результаті безжальних з'ясувань вони домовляються розлучити батьків, забрати їх нарізно, що вже само по собі смерть для старих, а потім й зовсім поховати надію на зустріч, віддавши матір до притулку. Отакий сюжет американського життя. Та В. Стасенко ставить п'єсу не про заокеанські пристрасті, він максимально наближає події до реалій нашого життя. Тому й стають такими ментально та зовнішньо (художник по костюмах Ірина Рибак) впізнаваними герої вистави українському глядачеві.

Ідея вікон, як елементу затишного родинного гнізда, стає основною у створенні сценографічного образу. Пересувні площини-вікна трансформують простір сцени, перетворюючи його на різні кімнати, хол ресторану, вулицю, залізничний вокзал. Створенню потрібного настрою допомагає змінне світлове забарвлення вікон. Відеопроєктор відтворює на білій площині калейдоскопом обличчя літніх людей, вигляд їхніх зажурливих та мудрих очей підсилює драматизм ситуації. А вересклива суперечка дітей про те, кому б спихнути батьків, закінчується відеозображенням відльоту птахів. Метафора самостійності дітей, що вилетіли з родинного гнізда, очевидна, але чомусь здається, що з птахами з їхніх сердець відлітають людяність і доброта.

Дует Куперів, Люсі (Людмила Мерва) та Барклея (Олександр Шевчук) проходять через усю виставу. На виконавцях лежить значне психологічне навантаження, й вони несуть цей щемливий, важкий і трагічний градус відчуттів від щастя до розлуки. Перша сцена, де батьки зустрічають дітей у рідному домі. Всі члени родини збуджені, радісні, об'єднанні спогадами, піснею, що співали разом у дитинстві й у захваті від передчуття маминого яблучного пирога. Усе світло, святково й раптом новина про втрату батьківського будинку геть змінює психологічний настрій спільноти, відбувається емоційний злам, актори відчутно й переконливо демонструють мить руйнування

найцінніших родинних зв'язків. В образах дорослих дітей: Джорджа (Борис Пономаренко), Неллі (Олена Кралєва), Роберта (Віталій Святослав), Кори (Наталія Сінькова) актори вибудовують певні впізнавані людські характери, створюють рельєфні портрети: чоловік-підкаблучник, затуркана дружина, безтурботний молодик, схиблена на грошах дамочка. Усі ці якості в гіпертрофованому вигляді проявляються у суперечках, що виглядає аж занадто непривабливо. Роблячи акцент на душевній глухоті, черствості, лицемірстві, відсутності будь-яких моральних рис у дітей, режисер прагне, щоб глядачі побачили апогей бездушності ставлення до батьків, коли діти кладуть своє життя на те, щоб позбавитись найрідніших людей.

Контрастом ставлення до долі Люсі та Барклея стають сцени із сусідом-евреєм Левіним (Святослав Фехтел), який зі своєю колоритною Сарою (Лідія Дяченко) проявляє таку чуйність й розуміння, які, здавалося б, не притаманні чужим людям.

Найліричнішими виявляються миті, де Купери, потай від дітей, спілкуються телефоном. Відстань між ними на сцені підкреслює стан

розлуки, туги. З якою ніжністю запитує Люсі-Мерва про здоров'я чоловіка, скільки любові й турботи в її голосі. І кульмінаційно-фінальна сцена їхнього прощання. За столиком у ресторані вони згадують прожите життя, танцюють вальс, як колись у молодості...

Вокзал стає останнім пунктом призначення, з якого для них поїзд рушить в нікуди, в небуття, у згадку про життя та любов. Самотні постаті Куперів стримано-трагічні, вони змирилися з долею, жертвовність Люсі викликає захоплення. І все ж жорстокість не заволоділа їхніми серцями, вони не зненавиділи власних дітей і стійко сприймають отакий кінець життя. Гуркіт потягу, треба йти... Люсі-Мерва застигла, з очима, повними сліз, залишається на сцені, а Барклей-Шевчук спускається в зал й рухається повз ряди, прощально дивлячись на дружину. Знову режисер наочно з'єднує сцену й зал, героїв і глядачів. Це дає можливість вийти на узагальнення про стан суспільства, в якому немає поваги, обов'язку й співчуття один до одного, дітей до батьків. Таке суспільство глибоко хворе. І мистецтво театру в його лікуванні чи не останній оплот.

Вистава «Коли птахи відлітають...» може стати дієвим інструментом у справі «оздоровлення» моралі. Стосунки чужої родини здатні спроектуватися на світосприйняття глядачів, їхні власні долі. Є надія, що теплішатимуть серця, зникатиме байдужість, з'являтиметься відповідальність, і доречно вигадана інсталяція у фойє театру з телефоном і написом «Зателефонуй батькам!» емоційно спрацьовуватиме.

Алла ПІДЛУЖНА, театрознавець. Фото надано театром